

Nowe metody odurzania się. Część XI. Captagon – narkotyk używany przez terrorystów

New methods of narcotization. Part XI. Captagon – drug used by terrorists

MAREK MOTYKA ^{1/}, JERZY T. MARCINKOWSKI ^{2,3/}

^{1/} Instytut Socjologii, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Uniwersytet Rzeszowski

^{2/} Zakład Higieny, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

^{3/} Wydział Studiów Społecznych, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu

Zażywanie narkotyku Captagon (fenetylina) jest popularne w krajach Bliskiego i Środkowego Wschodu, jak: Syria, Turcja, Jordania, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Kuwejt, Katar i Arabia Saudyjska. Produkcja i handel tym narkotykiem są obecnie ściśle powiązane z działalnością terrorystyczną (grupy terrorystyczne, zamachy terrorystyczne). Zażywanie środków odurzających w połączeniu z islamską indoktrynacją, kreują u osób łączących te dwie groźne aktywności osobowość ślepo poddaną założeniom Dżihadu. Podejmowanie nawet najbardziej bestialskich działań – strzelanie do bezbronnych kobiet i dzieci, dekapitacje wykonywane nożem, zamachy samobójcze – nie stwarzają bojownikom jakichkolwiek trudności. Ze strachu przed głodem narkotykowym każdy narkoman staje się gotowy do zrobienia niemal wszystkiego, co mu się zaproponuje. Organizmy terrorystów przyzwyczajone do narkotyku po uniemożliwieniu jego używania odczuwają duży dyskomfort. Wystarczy poczekać na eskalację cierpienia – fizycznego i psychicznego – następnie na określonych warunkach zaproponować narkotyk, wygłosić hasła przyswajane podczas indoktrynacji i wyposażać w broń. Lęk przed ponownym cierpieniem, wraz z populistycznymi hasłami o „niewiernych” i džannah (islamski odpowiednik raju) otwartym dla każdego męczennika, broń dająca poczucie mocy oraz narkotyk dający poczucie bycia niezniszczalnym kreują ogarniętego furją zamachowca.

Słowa kluczowe: Captagon (fenetylina), handel narkotykami, narkobiznes, terroryzm, grupy terrorystyczne, stymulowanie walczących, stymulowanie bojowników

The Captagon drug (fenethylamine) is popular in the countries of the Near and Middle East, such as Syria, Turkey, Jordan, United Arab Emirates, Kuwait, Qatar and Saudi Arabia. Its production and trade is now closely linked to the terrorist activity (terrorist groups, terrorist attacks). Taking drugs in conjunction with the Islamic indoctrination creates in people a personality blindly subjected to the objectives of Jihad. Even the most bestial action – shooting unarmed women and children, decapitations with a knife, suicide bombings – pose no difficulties for the Jihad militants. For fear of drug craving every drug addict is ready to do almost anything. The organisms of terrorists accustomed to the drug feel extreme discomfort after the discontinuation of its use. It is enough just to wait for the escalation of physical and mental withdrawal symptoms, then under certain conditions to offer the drug, introduce the indoctrination slogans and provide weapons. The fear of suffering again, along with populist slogans of ‘infidels’ and jannah (the Islamic equivalent of paradise) open for each martyr, the weapon giving the sense of power, and a drug that gives the feeling of being indestructible create the assassin overwhelmed by the fury.

Key words: Captagon (fenethylamine), drug trafficking, narcobusiness, terrorism, terrorist groups, stimulating fighters, stimulating militants

© Probl Hig Epidemiol 2016, 97(2): 118-124

www.phie.pl

Nadesłano: 12.01.2016

Zakwalifikowano do druku: 30.05.2016

Adres do korespondencji / Address for correspondence

mgr Marek Motyka
Sekcja Terapii Uzależnień, Wojewódzki Podkarpacki Szpital
Psychiatryczny im. prof. E. Brzeźnickiego w Żurawicy
ul. Różana 9, 37-710 Żurawica
tel. 606 378 533, e-mail: motmar@tlen.pl

Wprowadzenie

W historii ludzkości środki odurzające były stosowane z różnymi intencjami. Jedną z nich było korzystanie – w trakcie działań zbrojnych – z psychoaktywnego potencjału roślin, a wraz z rozwojem nauki z syntetycznie konstruowanych narkotycznych mieszanek, do stymulowania osób walczących: utrzymywania gotowości bojowej, intensyfikacji aktywności, tłumienia strachu, wzbudzania furii i pozbawiania empatii wobec osób, którym zadawano nierzadko

wyrafinowane i okrutne cierpienia [1]. Wykorzystywanie środków odurzających do celów zbrodniczych zostało potwierdzone w wielu materiałach źródłowych [2-4]. Przed niespełną wiekiem niemieccy żołnierze uczestniczący w działaniach bojowych II Wojny Światowej (w latach 1939-1945) korzystali z preparatów D-X9 i Pervitin – narkotyków, które zostały celowo skonstruowane (zsyntetyzowane) do ich używania podczas przeprowadzania działań zbrojnych w ramach Blitzkrieg (wojny błyskawicznej) [5-11]. Podczas

I wojny w Zatoce Perskiej (w latach 1990-1991) i w trakcie operacji Pustynna Burza (1991 r.) pilotom dla utrzymania jak największej sprawności bojowej wydawano tabletki z amfetaminą [12]. Jak wskazuje Łukasz Kamiński, pod koniec XX w. w krajach afrykańskich, narkotyki serwowane dzieciom – w połączeniu ze specjalistycznym szkoleniem – umożliwiały transformację adolescentów w wyjątkowo skutecznych, zdeterminowanych i bardzo groźnych bojowników. Podawane adeptom sztuki wojennej służyły „manipulowaniu, znieczulaniu i oswojaniu młodych bojowników z przemocą, pozwalały przezwyciężyć opór, lęk i ból” [1].

W XXI w. środki odurzające są w dalszym ciągu używane w ramach podejmowanych działań zbrojnych. Współczesna medycyna i farmacja dysponują sporym arsenałem syntetycznych medykamentów o potencjale odurzającym – zarówno pozostających w handlu, jak i tych wycofanych z obrotu po identyfikacji szkód związanych z ich używaniem [13]. Jednym ze specyfików z tej grupy, którego charakterystykę podjęto w niniejszym artykule jest Captagon – narkotyk wykorzystywany współcześnie przez terrorystów.

Captagon

Captagon jest handlową nazwą fenetyliny (fenethylline, pisanej również phenethylamine i fenetylamine, znanej także jako amphetaminoethyltheophylline i amfetyline) – związku organicznego wprowadzonego do lecznictwa w 1961 r. przez niemiecką firmę Homburg [14-16], a trzy lata później przez firmę farmaceutyczną Bayer pod marką Gelosedine [14]. Specyfiki zawierające w składzie fenetylinę znane są również pod nazwami Biocapon i Fitton [17]. Captagon jest narkotykiem należącym do grupy psychostymulantów (środków pobudzających, wywołujących silne pobudzenie psychomotoryczne). Zasadniczą grupę tych środków stanowią amfetaminy; pochodne fenyletyloaminy, do których należą deksamfetamina, dekstymetylfenidat, deprenyl, efedryna, fentermina, fenfluramina, feniprazyna, fenetylina, metamfetamina, metylfenidat, pemolina, safrol i tranilcypromina oraz pochodne imidazoliny (mazindol) i pochodne kwasu benzoowego (kokaina) [18, 19].

Historia captagonu jest podobna do losów innych narkotyków zawierających w składzie amfetaminę, produkowanych wstępnie jako medykamenty farmaceutyczne mające łagodzić różnego rodzaju dysfunkcje, po identyfikacji niepokojących następstw, wycofywanych z rynku farmaceutycznego, jak m.in. ecstasy (MDMA), którą wstępnie uznano za cenny preparat przydatny do wykorzystania w psychoterapii [13]. Pomimo wycofywania leków z handlu wszelkie dane dotyczące tychże środków wykorzystywano jednak do dalszej nielegalnej produkcji i dystrybucji na światowym rynku narkotykowym. Rynku bez porównania

większym i pozbawionym jakichkolwiek zasad kontroli społecznej.

Captagon był pierwotnie stosowany u pacjentów z deficytem uwagi w zespole nadpobudliwości ruchowej (ADHD), w stanach narkolepsji oraz jako lek przeciwdepresyjny [12, 14, 17, 19-23]. Wskazywaną zaletą fenetyliny było to, że po jej zażyciu nie zwiększało się ciśnienie tętnicze krwi w takim stopniu jak po przyjęciu leków z amfetaminą, co pozwalało na przyjmowanie medykamentu osobom z chorobami układu krążenia. Uznano, że skutki uboczne są niezbyt duże, a ryzyko nadużywania znacznie niższe niż w przypadku amfetaminy [17, 24]. Jak wskazywał Henryk Różański: fenetylina silnie pobudza OUN, rozszerza naczynia krwionośne, zwłaszcza w mózgowiu. Usuwa objawy znużenia, zmęczenia i senności. Zwiększa aktywność psychofizyczną, poprawia samopoczucie, wzmacnia chęć do pracy. Wyraźnie zwiększa wydolność fizyczną i psychiczną. Jest stosowana w okresach rekonwalescencji, w zaburzeniach myślenia w wieku podeszłym, w porażeniach połowicznych, w stanach zmęczenia i wyczerpania, po urazach czaszki, w stanach depresji [25]. Pobudzające działanie narkotyku zwiększa koncentrację, intensyfikuje stan czuwania, wywołuje stany euforyczne, hamuje uczucie głodu. Osoby będące pod jego wpływem nie potrzebują snu, posiłku, są pełne energii [19].

Na początku lat 70. XX w. na mocy Konwencji o Substancjach Psychotropowych^{1/} ograniczono jednak zażywanie medykamentów zawierających w składzie fenetylinę, ze względu na ryzyko wystąpienia zawału mięśnia sercowego, depresji oraz po identyfikacji nadużywania specyfiku wśród populacji narkomanów [16, 26]. Jeszcze w połowie lat 80. XX w. fenetylinę uważano za środek przydatny w medycynie o niezbyt dużej szkodliwości dla zdrowia pacjenta [27], jednakże w 1986 r. został on uznany za nielegalny w większości krajów. Produkcja – już nielegalna – została przeniesiona z Niemiec do Bułgarii, skąd w 2007 r. po akcesji tego kraju do UE i wzmocnieniu działań kontrolnych, działalność ta została przeniesiona do krajów Bliskiego Wschodu, zwłaszcza Turcji, Libanu i Syrii [21]. Jeszcze w latach 90. XX w. captagon był specyfikiem stosowanym przez europejskich studentów w trakcie egzaminów [28]. W XXI w. użytkownikami tego narkotyku kierują jednak zupełnie inne motywacje.

Captagon występuje w formie małych, białych tabletek. Może być przyjmowany doustnie pod taką właśnie postacią, może być rozpuszczany w wodzie [19, 24], bądź przyjmowany w iniekcjach [29]. Może być również rozgniatany na proszek i za pomocą rurki wciągany do nosa – podobnie jak amfetamina i kokaina [30]. Oryginalne tabletki captagonu nie są współ-

^{1/} Konwencja o substancjach psychotropowych, sporządzona w Wiedniu 21 lutego 1971 r. (Dz.U. z 18 września 1976 r.)

częście dostępne. Występujące na rynku narkotykowym podróbki zawierają jednak składniki, których działanie jest zbliżone do pierwowzoru. Są również podobnie prasowane i znakowane logo Captagon [17]. Analiza próbek captagonu skonfiskowanych na terenie Jordanii wykazała w składzie obecność amfetaminy, kofeiny i innych substancji, przy braku fenetyliny [17, 22, 31]. Większość tabletek przechwyconych w Turcji zawierała amfetaminę, kofeinę i teofilinę [15, 20, 32]. W tabletkach przejętych w irackiej prowincji Al-Anbar, poza wymienionymi składnikami, zidentyfikowano ponadto paracetamol, chininę, laktozę i difenhydraminę [21, 33, 34]. W XXI w. skład narkotyku sprzedawanego na czarnym rynku jest niejasny [35]. Narkotyczne tabletki najczęściej zawierają w składzie mieszanekę sporządzoną ze wszystkich ww. składników [14, 36, 37].

Zażywanie captagonu, podobnie jak innych narkotyków z grupy stymulantów, powoduje poważne konsekwencje zdrowotne. Zażywanie pochodnych amfetaminy w małych i średnich dawkach prowadzi do wystąpienia tachykardii, podwyższenia temperatury ciała, hiperwentylacji oraz nadciśnienia tętniczego. Długoterminowe zażywanie amfetaminy i pochodnych prowadzi natomiast do głębokich stanów depresyjnych, zaburzeń snu, niedożywienia i kardiotoksyczności [21, 23]. W wyniku przyjmowania narkotyków z tej grupy mogą wystąpić nieodwracalne uszkodzenia drobnych naczyń mózgowych prowadzące w konsekwencji do udarów mózgu [38]. Występuje ryzyko zawału mięśnia sercowego, nawet w bardzo młodym wieku [14, 37]. Dane z badań przeprowadzonych w jednym ze specjalistycznych szpitali w Arabii Saudyjskiej przez Abdelfataha A. Elarfara i wsp. wśród pacjentów z kardiomiopatią rozstrzeniową i ostrym zespołem niewydolności serca (n=280) wykazały, że czterdziestu spośród nich było użytkownikami captagonu [39]. W innych badaniach, przeprowadzonych w tym kraju przez zespół Wafy Fageeh na próbie 115 pacjentów zażywających narkotyki, używanie captagonu potwierdziło 61 osób [40]. U osób zażywających ten narkotyk obserwuje się zaburzenia psychiczne: psychozy, halucynacje, urojenia, a zwłaszcza zachowania agresywne [41]. Mogą wystąpić stany lękowe i natręctwa ruchowe [18]. Długotrwałe stosowanie specyfików stymulujących może wywoływać zaburzenia porównywalne ze schizofrenią. Paranoja wywołana tym narkotykiem może sprzyjać podejmowaniu zachowań suicydalnych [18, 38]. Psychoza amfetaminowa może mieć charakter ostry, głównie w postaci omamów czuciowych i parestezji lub przewlekły z omamami słuchowymi i urojeniami prześladowczymi [18]. Nadużywanie amfetaminy może prowadzić do zachowań przemocowych. Jej działanie osłabia osąd sytuacji i pozbawia krytycyzmu [11].

Produkcja i handel captagonem są wysoce intratnym biznesem. W 2013 r. w Syrii przychody z handlu

narkotykiem oszacowano na wiele milionów dolarów, z czego część – jak wskazuje Jon Henley – wykorzystano do finansowania zakupu broni dla walczących w tym kraju stron konfliktu [16, 17]. Koszt wytworzenia jednej tabletki wynosi ok. 20 centów, natomiast w handlu można za nią otrzymać 5-20 \$ [16, 23, 26, 42-44], jednak w Syrii paczki zawierające po 200 sztuk tabletek są sprzedawane po hurtowej cenie już za niespełna 80 \$ [30]. Według Alexis Orsini produkcja i dystrybucja narkotyku, a przede wszystkim uzyskiwane korzyści, doprowadziły do narodzin gospodarki wojennej o dużym znaczeniu dla prowadzonych działań zbrojnych [43].

Captagon jest popularnym środkiem odurzającym w Azji Zachodniej [45]. W Arabii Saudyjskiej w latach 90. XX w., jak wskazywali N. Al-Gharably i A-R. Al-Obaid, captagon był bardzo rozpowszechnioną używką wśród osób zażywających narkotyki. Na miejscowym rynku narkotykowym dobrze prosperowały nielegalne wytwórnie tego specyfiku [46]. Popularność jego zażywania pod koniec XX w. zidentyfikowano również w Turcji [47]. Jeszcze przed dekadą w publikacjach naukowych captagon był wskazywany jako narkotyk preferowany przez zamożną młodzież Bliskiego Wschodu [22, 31, 48]. W Arabii Saudyjskiej zidentyfikowano sięganie po ten specyfik pośród studentów, kierowców pokonujących długie trasy i pracowników zawodów wymagających dużych wydatków energetycznych [48, 49]. W kraju tym captagon jest środkiem zabronionym od 1986 r. [46], w sąsiedniej Jordanii natomiast od 1988 r. [31].

W krajach Bliskiego i Środkowego Wschodu captagon jest rozprowadzany pod postacią tabletek zawierających w składzie amfetaminę, kofeinę i inne składniki [49]. Pochodzenie amfetaminy sprzedawanej w tym regionie pod nazwą Captagon nie zostało ustalone. W latach poprzedzających identyfikację narkotyku w krajach Bliskiego Wschodu uważano, że jest on produkowany nielegalnie na południowym wschodzie Europy, zwłaszcza w Bułgarii i Turcji [35, 50]. Raporty tureckiej policji wykazały jednak, że organizacje przestępcze zajmujące się produkcją captagonu przeniosły produkcję z Turcji do Syrii. Dane te są spójne ze znacznym spadkiem ilości konfiskat narkotyku na terenie Turcji: z 20 mln sztuk captagonu w 2006 r. do niespełna 3 mln tabletek przechwyconych przez policję w 2009 r. W Syrii i Jordanii potwierdzono znaczny wzrost tego procederu, jednak Turcja uznawana jest za kluczowy tranzytowy kraj w handlu tym narkotykiem [49, 51, 52], jak również za państwo o najwyższym na świecie wskaźniku konfiskat tego narkotyku [51]. W 2006 r. w Syrii wykryto pierwsze nielegalne laboratorium podrabiające Captagon [53], a w 2007 r. analogiczny proceder zidentyfikowano w Libanie [49]. W Iraku pierwsze konfiskaty tabletek z captagonem odnotowano w 2009 r. Obserwowane w trakcie przeprowadzanych kontroli granicznych nasilenie

przemytu tego narkotyku wskazywało na jego rosnącą popularność w regionie [54]. W pierwszej dekadzie XXI w. wzrosła liczba konfiskat captagonu w Jordanii, Syrii i Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Kuwejcie, Katarze i Arabii Saudyjskiej [20, 32, 49, 55]. W samej tylko Arabii Saudyjskiej od 2004 r. odnotowuje się wzrost ilości konfiskat pochodnych amfetaminy; w 2008 r. stanowiły one ok. 30% światowych konfiskat narkotyków z tej grupy [34]. W drugiej dekadzie XXI w. Syria jest wskazywana jako wiodący producent i eksporter tabletek Captagon [23].

W 2014 r. w Dubaju w policja przejęła łącznie 18 mln podrobionych tabletek [56]. W tym samym roku w ciężarówkach przemieszczających się pomiędzy Syrią a Libanem przejęto kilkanaście milionów sztuk narkotyku [29]. Pod koniec 2015 r. na lotnisku w Bejrucie udaremniono próbę przemytu dwóch ton (11 mln sztuk) tabletek z captagonem [57-59]. Dnia 12 marca 2016 r. syryjska agencja prasowa SANA podała, że w Damaszku oddział Departamentu Przeciwdziałania Narkomanii aresztował mężczyznę, przy którym znaleziono niemal 2500 sztuk tego narkotyku [60]. W raporcie opublikowanym w 2015 r. zażywanie Captagonu uznano za niepokojący trend obserwowany na całym Bliskim Wschodzie [61]. Jak potwierdzają lekarze pierwszego kontaktu i psychiatry, w Syrii zażywanie captagonu staje się coraz bardziej powszechnym procederem pośród zdesperowanej wskutek działań wojennych ludności cywilnej [16, 43].

Niektórzy autorzy uważają, że captagon mógł zostać wykorzystany podczas zbrojnych manifestacji i walk na kijowskim Majdanie w 2014 r. [41, 62, 63]. Jak podaje m.in. Василий А. Лекомцев, w tym czasie w kijowskim ratuszu działała mini-fabryka produkująca narkotyki o działaniu stymulującym. Na początku maja 2014 r. na lotnisko w Kijowie dostarczono zarówno chemikalia niezbędne do produkcji psychostymulantów, jak i gotowe tabletki. Specyfiki te były rozprowadzane podczas zamieszek w Odessie 12 maja 2014 r. [41, 58, 63].

Captagon a terroryzm

Terroryzm jest ściśle powiązany z biznesem narkotykowym. Terrorysty używają środków odurzających z dwóch zasadniczych motywów: 1. produkcja i handel zapewniają środki niezbędne do działalności terrorystycznej i zakupu broni i 2. zażywanie narkotyków pozbawia empatii i wszelkich hamulców podczas dokonywanych egzekucji bądź zamachów terrorystycznych oraz służy poprawie funkcji poznawczych bojowników [23, 59]. Dochody uzyskiwane z handlu narkotykami stanowią jedno z głównych źródeł finansowania terroryzmu. Wprowadzonym do języka pojęciem narkoterroryzm określa się wykorzystywanie niedozwolonych środków odurzających w celu finansowania działalności terrorystycznej. Z możliwości tych

korzystają m.in. Ludowy Front Wyzwolenia Palestyny i pozostałe radykalne organizacje muzułmańskie: Hamas, Hezbollah, Islamski Dżihad i inne [52, 57, 64-67].

Jak wskazuje m.in. Rachel Ehrenfeld, handel narkotykami zapewnia grupom terrorystycznym środki niezbędne na zakup wszelkiej broni, sprzyja korumpowaniu urzędników, podważa stabilność polityczną i ekonomiczną krajów docelowych zbytu środków odurzających, prowadzi do degradacji zdrowia fizycznego i psychicznego danej populacji, a przede wszystkim daje terrorystom argumenty uzasadniające konieczność eliminacji zdeprawowanego i zażywającego narkotyki społeczeństwa zachodniego [64, 68]. Zgromadzone dane wskazują również, że z tego specyfiku korzystają bojownicy Państwa Islamskiego [19]. Po captagonie znikają u nich wszelkie zahamowania: znika strach przed śmiercią, wzrasta poczucie nietykalności, odporność na ból, zanika się świadomość wagi popełnianych czynów, zanika empatia wobec innych [21, 26]. Działanie captagonu przemienia człowieka w bojownika o nadludzkich możliwościach zdolnego do działania nawet przez kilka dni bez odpoczynku, gotowego do największych okrucieństw [42]. Zażywanie narkotyku pozbawia potrzeby snu i wypoczynku. Przy zażywaniu dużych dawek dochodzi do intensywnej psychostymulacji, która może się utrzymywać nawet przez 2-3 dni [41]. Eksperci określają captagon mianem terror tablet. Pod jego wpływem – jak wskazują Александр Коу и Дмитрий Стешин – terroryści osiągają chemiczną euforie, która tłumi wyrzuty sumienia i sprzyja bestialskiemu przeprowadzaniu masowych egzekucji [44, 56]. Captagon z narkotyku stosowanego w celach rekreacyjnych zamienił się w „paliwo dla współczesnej wojny i terroryzmu” [58, 63, 69]. Jak podają Marie Claire Van Hout i John Wells, od zażywania środków odurzających stronią jedynie członkowie Al-Kaidy ściśle przestrzegający rygorystycznego islamskiego prawa [23].

Na początku kwietnia 2014 r. armia syryjska przechwyciła samochód wypełniony zarówno tabletkami Captagon, jak i prekursorami do jego produkcji. Mieszane z innymi narkotykami, m.in. z haszyszem, stanowią „fundament diety dżihadystów pozbawiając ich uczuć i pozwalając na okrucieństwo wobec innych z uśmiechem na twarzy” [58]. Terrorysty będąc pod wpływem narkotyku przemieniają się w „maszyny do zabijania”, nieodczuwające współczucia, bólu, cierpienia innych, gotowe do bezlitosnego pozbawiania życia [30, 69]. Tabletki Captagon znalezione przy zabitych bojownikach wskazywały na ich używanie. Do zażywania „cudownych pigułek” dających odwagę i siłę przyznawali się demonstranci z krajów Bliskiego Wschodu zatrzymani w Europie przez policję. Aresztowani potwierdzali, że stymulujące tabletki otrzymali od organizatorów demonstracji [42]. Captagon został

również znaleziony przy zabitym terroryście, który w czerwcu 2015 r. dokonał masakry na tunezyjskiej plaży w Port El Kantaoui zabijając 38 osób [24, 26]. Guillaume Fond i Oliver Howes przypuszczają, że pod wpływem tego narkotyku mogli być zamachowcy, którzy w Paryżu 13 listopada 2015 r. dokonali serii skoordynowanych ataków, podczas których w strzelaninach i zamachach samobójczych zginęło 130 osób, w tym 89 w teatrze Bataclan, a 368 osób odniosło rany. Świadkowie uczestniczący w masakrze podawali, że zamachowcy dopuszczając się barbarzyńskich aktów „zachowywali się jak zombie” [24, 29, 44]. Ponadto captagon pozbawia bojowników wrażliwości na ból, daje poczucie bycia niepokonanym [57]. Niektórzy z nich przyjmują tak duże ilości narkotyku, że nawet po trafieniu kulą z karabinu nie upadają, walcząc do kresu swoich możliwości [30].

Obserwatorzy zjawiska uważają, że tzw. Państwo Islamskie (ISIS) potrzebuje captagonu po to, aby istnieć. Rolę, jaką przypisuje się temu groźnemu specyfikowi najlepiej oddaje cytat zamieszczony w jednej z publikacji: „Ten narkotyk może być potężniejszy od Koranu. W rzeczywistości bowiem dowódcy obawiają się, że ich zwolennicy odwrócą się od nich z powodu sprzecznych z podstawami religii czynów: zabijania niewinnych, barbarzyńskich tortur, gwałtów. Za pomocą narkotyku terroryści bez problemu mogą utrzymać kontrolę nad swoimi bojownikami, uzależniając ich tak samo jak zwyczajni dealerzy. A pod tym względem captagon ma ogromny i przerażający potencjał: konsument może popaść w nałóg już po kilku ‘odlotach’. Dla ISIS to pożądana sytuacja, ponieważ nie musi przekonywać żołnierzy o słuszności swoich idei – wystarczy, że zadba o regularne dostawy narkotyku” [30].

Podsumowanie

Wnioski odnośnie Captagonu są co najmniej niepokojące. Po pierwsze, produkcja i handel narkotykami stanowią wysoce dochodową inicjatywę dla wielu podmiotów, co może znacznie utrudniać wszelkie po-

dejmowane próby redukcji procederu; korzyści z narkotyków czerpią producenci, przemytnicy, handlarze i prawdopodobnie wielu pośredników uczestniczących w narkobiznesie. Po drugie, większość tych działań jest realizowana w krajach niestabilnych, objętych rebelią, o mało skutecznej kontroli prawnej. W takiej sytuacji podjęcie zmasowanego działania służb państwowych wymierzonego w producentów, przemytników i dystrybutorów jest przedsięwzięciem mało możliwym. Po trzecie, narkobiznes jest kontrolowany przez grupy terrorystyczne; ludzi uzbrojonych, bezwzględnych, gotowych do obrony własnych interesów wszelkimi możliwymi sposobami. Po czwarte, narkobiznes to ogromne dochody, z których część zostaje użyta do korupcji decydentów, którzy po przyjęciu łapówek blokują wszelkie podejmowane działania antynarkotykowe. Po piąte, zażywanie środków odurzających w połączeniu z islamską indoktrynacją kreują u osób łączących te dwie groźne aktywności osobowość ślepo poddaną założeniom Dżihadu. Podejmowanie nawet najbardziej bestialskich działań – strzelanie do bezbronných kobiet i dzieci, dekapitacje wykonywane nożem, zamachy samobójcze – nie stwarzają bojownikom jakichkolwiek trudności. I niekoniecznie dlatego, że tak głosi wyznawana doktryna. Ze strachu przed głodem narkotykowym każdy narkoman staje się gotowy do zrobienia niemal wszystkiego, co mu się zaproponuje. Organizmy terrorystów są takie same jak innych narkomanów. Przyzwyczajone do narkotyku po uniemożliwieniu jego używania odczuwają duży dyskomfort. Wystarczy poczekać na eskalację cierpienia – fizycznego i psychicznego – następnie na określonych warunkach zaproponować narkotyk, wygłosić hasła przyswajane podczas indoktrynacji i wyposażać w broń. Lęk przed ponownym cierpieniem, wraz z populistycznymi hasłami o „niewiernych” i *dżannah* (islamski odpowiednik raju) otwartym dla każdego męczennika, broń dająca poczucie mocy oraz narkotyk dający poczucie bycia niezniszczalnym kreują ogarniętego furiją zamachowca.

Piśmiennictwo / References

- Kamiński Ł. Farmakologizacja wojny. Historia narkotyków na polu bitwy. UJ, Kraków 2012.
- Bąbel JT. Wikingowie i halucynogeny. ALBO albo Probl Psychol Kult 2003, 2: 69-83.
- Bartlett WB. Asasyni. Dzieje tajemnej sekty muzułmańskiej. Książka i Wiedza, Warszawa 2004.
- Jędrzejko M. Narkotyki i narkomania w Wojsku Polskim. Aspra-JR – AH, Warszawa-Pułtusk 2004.
- Farren M. Speed-Speed-Speedfreak: A Fast History of Amphetamine. Feral House, Washington 2010.
- Baumgärtner M, Born M, Pauly B. Crystal Meth: Produzenten, Dealer, Ermittler. Christoph Links, Berlin 2015.
- Ohler N. Der totale Rausch: Drogen im Dritten Reich. Kiepenheuer & Witsch, Köln 2015.
- Shunk D. Ethics and the Enhanced Soldier of the Near Future. Mil Rev 2015, 95(1): 91-98.
- Dietrich-Muszalska A. Perwityna, „krystaliczna metamfetamina” – nowe zagrożenie na polskiej scenie narkotykowej. Psychiatr Psychol Klin 2012, 12(3): 187-192.
- Pieken G. Contents and Space: New Concept and New Building of the Militärhistorisches Museum of the Bundeswehr. Museum Soc 2012, 10(3): 163-173.
- Liu S. Mind Control with Electromagnetic Frequency. http://www.g-casa.com/conferences/shanghai/paper_pdf/Liu-mindcontrol.pdf (14.03.2016).

12. Logan BK. Methamphetamine – Effects on human performance and behavior. *Forensic Sci Rev* 2002, 14(1-2): 134-151.
13. Комиссина ИИ. Синтетические наркотики – новая угроза человечеству. *Проблемы национальной стратегии* 2012, 1(10): 92-112.
14. Captagon: A drug of Vigilance or a way of self destruction. <http://www.forefront-jo.com/PDF/partnerships/ACFT%20newsletter%202nd%20issue.pdf> (07.03.2016).
15. Demirkiran S, Zeren C, Çelikel A, Arslan M. The captagon tablets captured in Hatay between 2011-2012. *J For Med* 2014, 28(1): 17-23.
16. Henley J. Captagon: the amphetamine fuelling Syria's civil war. <http://www.theguardian.com/world/shortcuts/2014/jan/13/captagon-amphetamine-syria-war-middle-east> (07.03.2016).
17. Captagon. <http://www.bigmaybe.com/learn?s=Captagon> (10.03.2016).
18. Janiec W, Cegięła U, Pytlik M. Środki psychodysleptyczne i środki psychostymulujące. Leki nootropowe i prokognitywne. [w:] *Kompedium farmakologii*. Janiec W (red). PZWL, Warszawa 2012: 95-98.
19. Majewska M. Captagon – jak działa narkotyk? Objawy i skutki uboczne stosowania captagonu. http://www.poradnikzdrowie.pl/psychologia/nalogi/captagon-skutki-jak-dziala-narkotyk-objawy-i-skutki-uboczne-stosowania_40508.html (07.03.2016).
20. Arslan MM, Zeren C, Çelikel A, et al. Increased drug seizures in Hatay, Turkey related to civil war in Syria. *Int J Drug Policy* 2015, 26(1): 116-118.
21. Stripe I, Rossi BE. Fenethylamine. <http://flipper.diff.org/apptagsaccount/items/7404> (15.03.2016).
22. Neveščanin M, Banović Stević S, Petrović S, Vajs V. Analysis of amphetamines illegally produced in Serbia. *J Serb Chem Soc* 2008, 73(7): 691-701.
23. Van Hout MC, Wells J. Is Captagon (fenethylamine) helping to fuel the Syrian conflict? *Addiction* 2016, 111(4): 748-749.
24. Fond G, Howes O. Pharmacoterrorism: the potential role of psychoactive drugs in the Paris and Tunisian attacks. *Psychopharmacology* 2016, 233(6): 933-935.
25. Różański H. Preparaty zwiększające pamięć, koncentrację, procesy kojarzenia i percepcję wrażeń: Fenetylina – fenetylina. <http://luskiewnik.strefa.pl/psychostymulantia/p51.htm> (10.03.2016).
26. Pagès A. The Real Effects Of Captagon: The “Terrorist’s Drug”. <http://www.konbini.com/en/lifestyle/effects-of-captagon-terrorists-drug/> (12.03.2016).
27. Kristen G, Schaefer A, Von Schlichtegroll A. Fenetylina: Therapeutic use, misuse and/or abuse. *Drug Alcohol Depend* 1986, 17(2-3): 259-271.
28. Rosiers J, Van Hal G. Stimulant medication use among Flemish students: results from an exploring secondary data analysis 1965-2005. *Arch Public Health* 2009, 67: 169-178.
29. Lines A. ISIS Paris attack terrorists who appeared zombie-like during slaughter may have taken ‘Terror Potion’. <http://www.mirror.co.uk/news/world-news/isis-paris-attack-terrorists-who-6864893> (07.03.2016).
30. Captagon: narkotyk bojowników Państwa Islamskiego. *Świat Wiedzy* 2016, 3: 44-50.
31. Alabdalla MA. Chemical characterization of counterfeit captagon tablets seized in Jordan. *Forensic Sci Int* 2005, 152(2-3): 185-188.
32. World Drug Report. UNODC, NY 2013.
33. Captagon mimic tablets (containing d,l-amphetamine, caffeine, theophylline, and other components) in Al Anbar province, Iraq. *Microgram Bulletin* 2009, 42(3): 28-29. <http://www.dea.gov/pr/micrograms/2009/mg0309.pdf> (11.03.2016).
34. Khattab E. Amphetamine Abuse a Growing Reality in Saudi Emergency Departments. <http://www.epijournal.com/articles/30/amphetamine-abuse-a-growing-reality-in-saudi-emergency-departments> (07.03.2016).
35. EMCDDA. Synthetic drug production in Europe. <http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/synthetic-drug-production> (09.03.2016).
36. Deconinck E, Sacré PY, Courselle P, Beer JO. Chromatography in the detection and characterisation of illegal pharmaceutical preparations. *J Chromatogr Sci* 2013, 51(8): 791-806.
37. Uluçay A, Arpacik Kargi C, Aksoy MF. Acute myocardial infarction associated with Captagon use. *Anadolu Kardiyol Derg* 2012, 12(2): 182-185.
38. Szukalski B. Ecstasy (MDMA) i metamfetamina. *Alkohol Narkom* 99, 4(37): 473-501.
39. Elasar AA, Ahmad KE, AlShaghaa W. Clinical characteristics and outcome of heart failure and captagon amphetamine use: An observational prospective study. *Egypt Heart J* 2014, 66(1): 5.
40. Fageeh W, Iyer A, Almalki N, et al. Prevalence and Awareness of Sexually Transmitted Infections among Inmates of a Drug Rehabilitation Center in Saudi Arabia: A Cross-Sectional Study. *Epidemiology* 2014, 4: 3.
41. Выясняется, что сыпали в „майдаанный чаёк” в Киеве – мощный амфетамин «каптагон». <http://bulochnikov.livejournal.com/1727481.html> (07.03.2016).
42. Prescription terrorism: il est bien connu que les combattants d'ISIS carburent aux médicaments contre le TDAH (trouble du déficit de l'attention/hyperactivité). <http://www.ccdh.ch/> (07.03.2016).
43. Orsini A. Le Captagon, la „potion magique” des djihadistes. <http://tempsreel.nouvelobs.com/monde/20150522.OBS9435/le-captagon-la-potion-magique-des-djihadistes.html> (09.03.2016).
44. Velasco IH. La ‘droga del yihadista’, un fármaco contra la empatía. *El Mundo* 2015, 19 Nov: 20.
45. UNODC. Drug Situation Analysis Report: Islamic Republic of Pakistan 2010. <https://www.paris-pact.net/upload/326d4b414335879391ef590a871d98c3.pdf> (11.03.2016).
46. Al-Gharably N, Al-Obaid A-R. The characterization of counterfeit Captagon tablets. *J Forensic Sci Soc* 1994, 34(3): 165-167.
47. Çoban M. The Rise of Synthetic Marijuana in Turkey: The Bonzai Phenomenon of the 2010s. *Addicta Turk J Addict* 2014, 1(1): 41-62.
48. Rahim EA, Yagoub U, Mahfouz MS, Alsanosi R. Abuse of Selected Psychoactive Stimulants: Overview and Future Research Trends. *Life Sci* 2012, 9(4): 2295-2308.
49. UNODC. Amphetamines and Ecstasy. Global ATS assessment 2011. https://www.unodc.org/documents/ATS/ATS_Global_Assessment_2011.pdf (11.03.2016).
50. Pinarci M. Turkish Drug Report 2009. Turkish Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction, Ankara 2009.
51. Ekici B. International Drug Trafficking and National Security of Turkey. *J Politics Law* 2014, 7(2): 113-126.
52. INCSR. Drug and Chemical Control. US Department of State 2012. <http://www.state.gov/documents/organization/187109.pdf> (09.03.2016).

53. Herbert M. Partisans, Profiteers, and Criminals: Syria's Illicit Economy. *Fletcher Forum World Aff* 2014, 38(1): 69-86.
54. Al-Hemiary N, Al-Diwan JK, Hasson AL, Rawson RA. Drug and Alcohol Use in Iraq: Findings of the Inaugural Iraqi Community Epidemiological Workgroup. *Subst Use Misuse* 2014, 49(13): 1759-1763.
55. Dargan PI, Wood DM. Recreational Drug Use in the Asia Pacific Region: Improvement in Our Understanding of the Problem Through the UNODC Programmes. *J Med Toxicol* 2012, 8: 295-299.
56. Коц А, Стешин Д. «Цветные» революции. *Комсомольская правда* 2014, 50(1071): 12-13.
57. Levanoni M. Iqtisadi: Captagon and Syria's Drug Economy. *Mesop Special* 2015, 5(12). <http://dayan.org/content/iqtisadi-captagon-and-syrias-drug-economy> (07.03.2016).
58. Лекомцев ВА. Секретное оружие Аль-Каиды и ИГИЛ или особенности современного арабо – украинского детектива. <http://grachev.viperson.ru/articles/sekretnoe-oruzhie-al-kaidy-i-igil-ili-osobennosti-sovremennogo-arabo-ukrainskogo-detektiva> (07.03.2016).
59. Major busts shed light on drug trade. *Kuwait Times*, 5 March 2016: 9. <http://news.kuwaittimes.net/pdf/2016/mar/05/p09.pdf> (09.03.2016).
60. A drug pusher arrested, 6 kg of hashish and 2473 Captagon tablets seized in Homs. <http://sana.sy/en/?p=71775> (15.03.2016).
61. Culture, Context and the Mental Health and Psychosocial Wellbeing of Syrians. A Review for Mental Health and Psychosocial Support staff working with Syrians Affected by Armed Conflict. UNHCR, Geneva 2015.
62. Бугай НФ. Украина: деструктуризация власти. *Историческая и социально-образовательная мысль* 2015, 3(7): 13-25.
63. Richardson O. Ukraine: Psychotropic Chemical Weapons – the Technology of Mass Zombification. <https://www.therussophile.org/ukraine-psychotropic-chemical-weapons-the-technology-of-mass-zombification.html/> (09.03.2016).
64. Ehrenfeld R. Funding Terrorism: Sources and Methods. http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/lanl/funding_terror.pdf (07.03.2016).
65. Levitt M. Hizbullah Narco-Terrorism: A Growing Cross-Border Threat. *IHS Defense, Risk and Security Consulting* 2012, 34-41. https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Levitt20120900_1.pdf (10.03.2016).
66. Briscoe I. Crime after Jihad: armed groups, the state and illicit business in post-conflict Mali. *CRU Report*. Netherlands Institute of International Relations Clingendael 2014. <http://www.clingendael.nl/sites/default/files/Crime%20after%20Jihad.pdf> (10.03.2016).
67. Nichols W, Kravitz M. Soldiers of Abu Hilalain: An Investigation into Captagon Trafficking by Syrian War Militias and What It Means for U.S. <https://imes.elliott.gwu.edu/student-publications> (07.03.2016).
68. Stepanova E. Illicit Drugs and Insurgency in Afghanistan. *Perspect Terror* 2012, 6(2): 4-18.
69. Михайлова М. МИД РФ призвал мир объединить усилия для борьбы с «ИГ». *Волжская коммуна* 2015, 128(29327): 4. <http://www.vkonline.ru/> (07.03.2016).